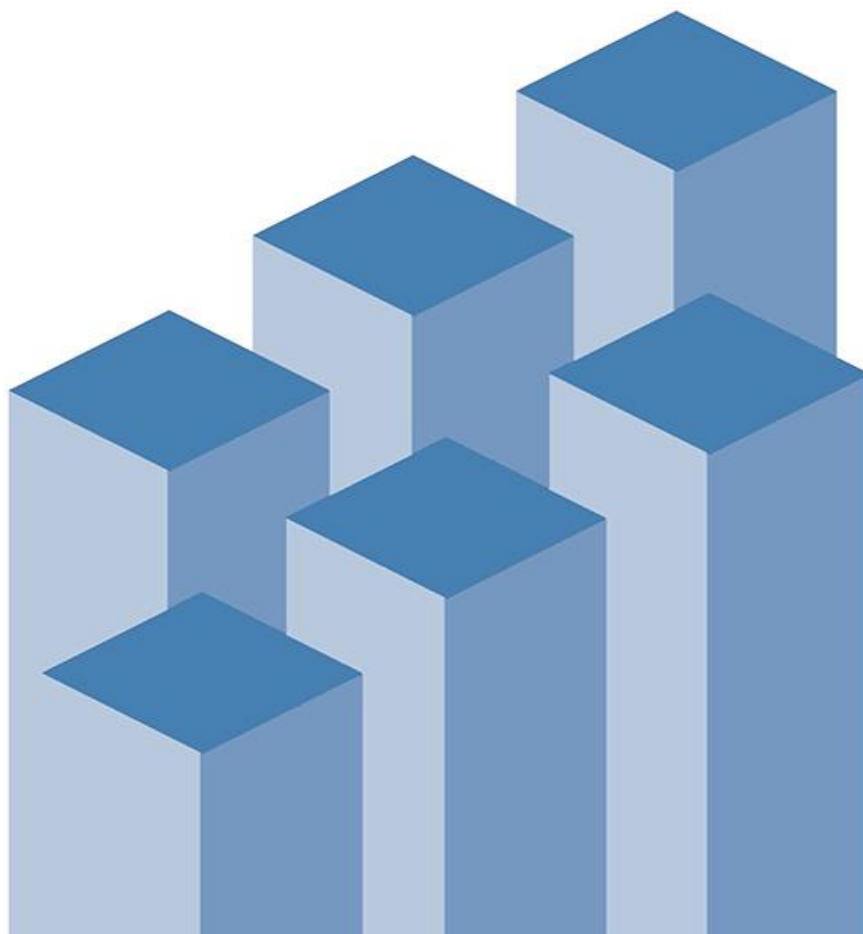

Familiemodul og nye målgrupper til SØM

Teknisk dokumentation

Rasmus Højbjerg Jacobsen, Karl Fritjof Krassel og Rune Vammen Lesner

Familiemodul og nye målgrupper til SØM – Teknisk dokumentation

© VIVE og forfatterne, 2022

e-ISBN: 978-87-7582-026-9

Projekt: 301840

Finansiering: Socialstyrelsen

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Forord

Denne rapport indeholder dokumentationen af et udviklingsarbejde til den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM). Dette udviklingsarbejde har haft tre spor.

For det første en metodeudvikling til et familiemodul i modellen. Ud over forslag til selve metoden til at foretage beregning for hele familien har projektet også leveret to eksempler på familier, hvor en voksen har hhv. alkoholmisbrug eller stofmisbrug.

For det andet en målgruppe bestående af pårørende til udsatte borgere med stofmisbrug, alkoholmisbrug eller svær psykisk sygdom.

For det tredje nye målgrupper for børn og unge med autisme, unge hjemløse og voksne med erhvervet hjerneskade – fordelt efter diagnosetyper.

Sammen med denne tekniske dokumentation har VIVE leveret Excel-regneark med input til SØM's vidensdatabase, som kan indgå direkte i modellen.

Projektet er bestilt og finansieret af Socialstyrelsen.

Hans Hummelgaard

Forsknings- og analysechef, VIVE Effektmåling

Indhold

1	Baggrund	5
2	Familiemodul til SØM – metodeudvikling	7
2.1	Generel beskrivelse af familiemålgrupper	7
2.2	Eksempel 1: Målgruppe for familier med alkoholmisbrug.....	8
2.3	Eksempel 2: Målgruppe for familier med stofmisbrug.....	10
3	Målgrupper af pårørende til udsatte borgere.....	12
3.1	Pårørende børn og unge til forældre med alkoholmisbrug	13
3.2	Udsatte pårørende børn og unge til forældre med alkoholmisbrug.....	14
3.3	Pårørende børn og unge til forældre med stofmisbrug.....	15
3.4	Udsatte pårørende børn og unge til forældre med stofmisbrug	16
3.5	Pårørende børn og unge til forældre med svære psykiske lidelser	17
3.6	Udsatte pårørende børn og unge til forældre med svære psykiske lidelser.....	19
4	Nye målgrupper til SØM	21
4.1	Unge med autisme	21
4.2	Unge voksne hjemløse	22
4.3	Voksne med erhvervet hjerneskade opdelt på diagnosetype	24
	Litteratur	27

1 Baggrund

Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM) blev udviklet af VIVE og Incentive for Socialstyrelsen, og den har siden januar 2018 været tilgængelig for download fra styrelsens hjemmeside. Modellen har siden da gennemgået flere udvidelser med nye målgrupper og andre opdateringer, og for nuværende er modellens version 2.5 tilgængelig¹.

Modellen giver brugere mulighed for at regne på de budgetøkonomiske konsekvenser af succesfulde indsatser for socialt udsatte børn og voksne og for handicappede. Modellen består af en beregningsramme og en vidensdatabase, der muliggør disse beregninger.

SØM udvikles løbende af Socialstyrelsen med både opdateringer og tilføjelse af nye målgrupper og funktionaliteter i modellen. En del af dette arbejde har Socialstyrelsen bedt VIVE om at foretage, hvilket er dokumenteret i tidligere publikationer fra VIVE². Denne rapport er endnu et skud på stammen i det fortsatte analysearbejde med modellen.

Rapporten beskriver VIVEs arbejde med videreudvikling af SØM inden for tre adskilte områder:

1. Udvikling af metode til dannelse af et familiemodul til SØM. Dette modul skal gøre det muligt at foretage beregninger af, hvilke økonomiske konsekvenser der er for hele familien ved succesfulde indsatser.
2. Udvidelse af SØM's vidensdatabase med nye målgrupper for unge med autisme, unge hjemløse og voksne med hjerneskade (i alt 12 nye målgrupper).
3. Udvikling af målgrupper til SØM af pårørende til udsatte (i alt 6 målgrupper).

Ønsket om et familiemodul til modellen bunder i, at modellen i den hidtidige udformning kun medtager konsekvenser for det individ, der har modtaget den sociale indsats, der regnes på. Imidlertid kan der sagtens være afledte effekter på familiemedlemmer, hvis et individ modtager en indsats. For eksempel kunne man forestille sig, at forældre til børn med psykiske vanskeligheder ville kunne få en bedre tilknytning til arbejdsmarkedet, hvis deres børn modtog en succesfuld indsats, eller at familiemedlemmer til personer med misbrugsproblemer tilsvarende bedre vil kunne fastholdes i job eller uddannelse, hvis misbrugsproblemet blev behandlet succesfuldt. For at kunne regne på sådanne konsekvenser er det nødvendigt at ændre målgruppedefinitionen i SØM fra den nuværende individbaserede til en bredere familiebaseret tilgang, ligesom det er nødvendigt at tage stilling til, hvordan man beregningsteknisk behandler det faktum, at familier har forskellig størrelse.

Ønsket om nye målgrupper til modellen bunder også i at kunne regne på målgrupper og indsatstyper, det indtil nu ikke har været muligt at få resultater for. For eksempel er der for voksenmålgrupperne i SØM's vidensdatabase for de flestes vedkommende tale om, at de dækker et samlet aldersspænd fra 18 til 64 år. I mange tilfælde vil det dog ikke være den samme indsatstype, der vil tilbydes mennesker i forskellige aldersklasser, uanset at de måske tilhører den samme gruppe af socialt udsatte. Derudover vil der teoretisk

¹ Modellen og dens udvidelser er løbende dokumenteret af både Socialstyrelsen og VIVE.

² Se litteraturlisten til notatet for en liste af de dokumentationsrapporter, VIVE har udgivet.

også være forskellige økonomiske konsekvenser for unge (mere uddannelse og arbejdsmarked) og ældre (mere sundhed). Der findes i SØM (især på handicapområdet) også målgrupper, som er meget bredt definerede, dvs. indeholder individer, der har meget forskellige forudsætninger for at modtage tilbud, hvilket derfor også betyder, at der typisk vil blive iværksat forskellige indsatser. Problemstillingerne vedrørende aldersspænd og bredde af målgruppedefinition i øvrigt kan imødegås ved at underinddele de eksisterende målgrupper fra vidensdatabasen, så der er tale om mere målrettede definitioner. Endelig er der også et ønske om kontinuerligt at stille nye målgrupper til rådighed for brugere, så de målgrupper, modellen indeholder, bedst muligt rammer brugernes ønsker.

Ønsket om målgrupper af pårørende til udsatte borgere er udgået af et ønske om at undersøge, om der kan være en økonomisk målbar konsekvens for de pårørende af en social indsats. Dette kan handle om børn af udsatte voksne, forældre til udsatte børn eller ægtefæller/samleverer til udsatte borgere. Fælles for alle disse er, at de ikke medregnes i de konsekvenser, der i dag indgår i SØM's vidensdatabase.

Rapportens efterfølgende tre kapitler beskriver hvert af de tre nye elementer. Ud over denne rapport har VIVE som en del af projektet afleveret estimer af økonomiske konsekvenser for de nye målgrupper og øvrige relevante statistikker til SØM's vidensdatabase og eksempler på estimer af økonomiske konsekvenser ved anvendelse af de metoder, der foreslås til familiemodulet.

2 Familiemodul til SØM – metodeudvikling

I dette kapitel beskrives en konkret model for, hvordan SØM kan udvides med et familiemodul. Det vil sige, hvordan konsekvenser for hele husstanden kan inkluderes i beregninger i SØM. Familiemodulet eksemplificeres efterfølgende med to eksempler på målgrupper af familier med rusmiddelmisbrug.

Metoden beskrevet i dette kapitel tager udgangspunkt i de individer, der allerede er i en eller flere af de målgrupper, der findes i SØM's vidensdatabase. Dermed defineres familiens 'udsathed' ved et individbestemt kriterium og ikke ud fra familien som helhed. Dette betyder, at der principielt kan være familier, hvor ingen af medlemmerne opfylder kriteriet individuelt, men hvor familien samlet ville kunne anses for at være udsat, som ikke vil blive inddraget i beregningerne. Vi vurderer dog, at der i de fleste tilfælde vil være individspecifikke data, der kan berettige en inkludering i langt de fleste socialt udsatte familier. I øvrigt er det en generel problemstilling, at der kan optræde specifikke problemstillinger for individer, som ikke kan identificeres i de data, der ligger til grund for SØM, hvorfor de heller ikke indgår i hverken målgruppeafgrænsning, definition af succesmål eller de økonomiske konsekvenser.

Ud over denne beskrivelse har VIVE leveret estimater af de økonomiske konsekvenser til SØM's vidensdatabase for de omtalte målgrupper og øvrigt materiale (beskrivende statistik for baggrundskarakteristika og forbrug af ydelser i udgangsåret), der anvendes i karakteristik af målgrupper i SØM's vidensdatabase.

2.1 Generel beskrivelse af familiemålgrupper

2.1.1 Registerafgrænsning af familiemålgrupper

Målgruppen afgrænses ved at tage udgangspunkt i en konkret SØM-målgruppe (fx individer med et rusmiddelmisbrug). Familiemodulet er derfor et modul, der beregningsmæssigt trækker på SØM-målgrupperne for både børn og voksne. Familiemodulet arver derved de bagvedliggende antagelser fra SØM (Jacobsen et al., 2018; Jacobsen & Beuchert, 2018). Det betyder bl.a. at hver familie kun indgår en gang i beregningen, da målgruppen tager udgangspunkt i SØM-målgruppen, hvor hvert individ kun indgår en gang. Man bør være opmærksom på, at når SØM opdateres (fx på baggrund af nye data eller nye beregningsmetoder), bør man efterfølgende opdatere familiemålgrupperne.

Individets husstand defineres på baggrund af bopælsadressen i befolkningsregisteret (BEF) i det kalenderår, hvor individet opfylder kriterierne for at befinde sig i den definerende SØM-målgruppe (dvs. variablene 'bopikom' og 'kom' fra BEF). Herefter identificeres alle individer i BEF, der på det pågældende tidspunkt er tilknyttet husstanden i BEF. Familiemålgruppen begrænses til husstande, hvor der minimum opholder sig to individer, hvoraf det ene er under 18 år. Familiemålgruppen indeholder derved kun en delmængde af individerne i de individbaserede målgrupper i SØM. Husstande med mere end otte beboere ekskluderes for at rense ud i familier med bopæl på institutioner uden egen husstandsadresse samt fejlregistreringer i registeret. Det bemærkes, at udsatte familier

spredt over flere adresser og herunder institutioner, ikke indgår i denne målgruppe, da målgruppen tager udgangspunkt i familier i samme husstand/på samme adresse.

Målgruppen deles i tre submålgrupper til brug i konsekvensberegningerne:

1. De målgruppedefinerende individer
2. Andre voksne i husstanden
3. Andre børn i husstanden.

2.1.2 Succes mål for familien

Familiens succes mål defineres ud fra det målgruppedefinerende individ. Dette gøres konkret ved, at alle i husstanden defineres til at have succes, hvis det målgruppedefinerende individ har succes. Tilsvarende defineres medlemmer af familier, hvor det målgruppedefinerende individ er i ikke-succes-gruppen, alle til at tilhøre ikke-succes-gruppen for familiemålgruppen. Hvis flere individer i samme familie indgår i en SØM-målgruppe, vil familien defineres til at have succes, hvis mindst ét individ opfylder succes-kriteriet.

2.1.3 Beregning af konsekvenser for familien

Konsekvensberegninger for familien foretages i to skridt. Først beregnes separate konsekvenser for hver af de tre submålgrupper (målgruppedefinerende individer, andre voksne i husstanden og andre børn i husstanden). Disse beregninger følger metoden for konsekvensberegninger for andre målgrupper i SØM. Derefter beregnes konsekvenser for den samlede husstand ved at vægte de estimerede konsekvenser for hver af submålgrupperne med størrelsen af en gennemsnitlig målgruppefamilie med succes (hvor mange individer fra hver af de tre submålgrupper, der indgår i en gennemsnitlig familie, der opfylder succes målet). Konsekvensestimaterne skal derved tolkes som den gennemsnitlige forskel mellem familier i målgruppen med succes og familier i målgruppen uden succes.

Nedenfor følger to eksempler på, hvordan de ovenstående betragtninger kan udmøntes i faktiske målgruppedefinitioner med udgangspunkt i SØM's eksisterende målgrupper.

2.2 Eksempel 1: Målgruppe for familier med alkoholmisbrug

2.2.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppen er familier, hvor mindst en voksen i husstanden har et forbrug af alkohol, der påvirker deres sundhedsmæssige funktionsevne og dagligdag. Familier defineres som husstande med minimum en voksen og et barn under 18 år.

2.2.2 Registerafgrænsning

Individets husstand defineres på baggrund af bopælsadressen i befolkningsregisteret (BEF) i det kalenderår, hvor et voksent individ i husstanden er defineret til at have et forbrug af alkohol, der påvirker deres sundhedsmæssige funktionsevne og dagligdag (via variablene 'bopikom' og 'kom' fra BEF). Herefter identificeres alle individer i BEF, der

i det pågældende år er tilknyttet husstanden i BEF. Målgruppen begrænses til husstande, hvor der mindst opholder sig to individer, hvoraf det ene er under 18 år. Som nævnt ovenfor ekskluderes husstande med mere end otte beboere for at rense ud i familier med bopæl på institutioner uden egen husstandsadresse samt fejlregistreringer i registeret.

Målgruppen deles i tre submålgrupper til brug i konsekvensberegningerne:

1. Voksne individer i husstanden med et alkoholmisbrug
2. Andre voksne i husstanden
3. Børn i husstanden.

Afgrænsningen af alkoholmisbrug følger de eksisterende definitioner i SØM:

- personer, der har været i behandling for alkoholmisbrug registreret i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) i et givet år.

2.2.3 Succesmål

Familiens succesmål defineres ud fra individer med et alkoholmisbrug i husstanden. Dette gøres konkret ved, at alle i husstanden defineres til at have succes, hvis et individ med et alkoholmisbrug i husstanden afslutter misbrugsbehandling med 'færdigbehandlet' som afslutningsårsag. Målgruppen udgøres af i alt 14.880 husstande, hvoraf de 1.811 opfylder succesmålet, svarende til 12 %. Dette er et tilstrækkeligt antal til, at der kan estimeres økonomiske konsekvenser.

2.2.4 Beregning af konsekvenser for familien

Konsekvensberegninger for familien foretages i to skridt. Først beregnes separate konsekvenser for hver af de tre submålgrupper (voksne individer i husstanden med et alkoholmisbrug, andre voksne i husstanden og børn i husstanden). Derefter beregnes konsekvenser for den samlede husstand ved at vægte de samlede konsekvenser for hver af submålgrupperne ved størrelsen af en gennemsnitlig målgruppefamilie med succes.

Tablet 2.1 Oversigt over definitioner til målgruppe, hvor voksen i husstanden har et alkoholmisbrug

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalendaråret efter)
Familier, hvor en voksen i husstanden har et alkoholmisbrug	Målgruppen afgrænses til husstande (via variablene 'bopikom' og 'kom' fra BEF), hvor en voksen har et alkoholmisbrug. Afgrænsningen af alkoholmisbrug følger den eksisterende tilgang i SØM: Afgrænsning af alkoholmisbrug: Voksne (i alderen 18-64 år) der er registreret i behandling af alkoholmisbrug i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) i løbet af det efterfølgende år. Det vil sige, hvis en borger er registreret i behandling i 2007, medtages borgeren i målgruppen for 2006. En borger ekskluderes af mål-	Et voksent individ i husstanden afslutter misbrugsbehandling med 'færdigbehandlet' som afslutningsårsag.	Afgrænsning for alkoholmisbrug: Borgerens behandlingsforløb i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) afsluttes med afslutningsårsag 'færdigbehandlet' (TXA-FSLUTNINGSAARSAG = 1) i løbet af året. Har borgeren flere forløb i løbet af året, anvendes det sidste.

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succes-mål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
	<p>gruppen, hvis vedkommende afslutter behandling i det efterfølgende år, og afslutningsårsag (TXAFSLUTNINGSAARSAG) mangler, da succes/ikke-succes derved ikke kan afgøres.</p> <p>Målgruppen afgrænses til aldersgruppen 18-64 år på baggrund af oplysninger fra Befolkningsregisteret (BEF). Alderen opgøres ultimo året.</p> <p>Da der findes data på behandling af alkohol- og stofmisbrug fra 2007 til 2013, er målgruppeperioden 2006 til og med 2012. Konsekvenser beregnes på data frem til og med 2018.</p>		

2.3 Eksempel 2: Målgruppe for familier med stofmisbrug

2.3.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppen er familier, hvor en voksen i husstanden har et misbrug af illegale euforiserende stoffer (stofmisbrug). Familier defineres som husstande med minimum en voksen og et barn under 18 år.

2.3.2 Registerafgrænsning

Individets husstand defineres på baggrund af bopælsadressen i befolkningsregisteret (BEF) i det pågældende år, hvor et voksent individ i husstanden er defineret til at have et misbrug af illegale euforiserende stoffer (stofmisbrugere). Igen via variablene 'bopikom' og 'kom' fra BEF. Målgruppen begrænses til husstande, hvor der minimum opholder sig to individer, hvoraf det ene er under 18 år. Husstande med mere end otte beboere ekskluderes for at rense ud i familier med bopæl på institutioner uden egen husstandsadresse samt fejlregistreringer i registeret.

Individerne fra målgruppen inddeles igen i tre submålgrupper til brug i konsekvensberegningerne:

1. Voksne individer i husstanden med et stofmisbrug
2. Andre voksne i husstanden
3. Børn i husstanden.

Afgrænsningen af stofmisbrug følger de eksisterende definitioner i SØM:

- Vi afgrænser gruppen af voksne med stofmisbrug i registrene ved personer, der har været i stofmisbrugsbehandling, registreret i stofmisbrugsdatabasen i et givet år.

2.3.3 Succesmål

Familiens succesmål defineres ud fra individer med et rusmiddelmisbrug i husstanden. Dette gøres konkret ved, at alle i husstanden defineres til at have succes, hvis et individ

med et rusmiddelmisbrug i husstanden afslutter misbrugsbehandling med 'færdigbehandlet' som afslutningsårsag. Målgruppen udgøres af i alt 4.361 husstande, hvoraf de 1.390 opfylder succesmålet, svarende til 32 %. Dette er et tilstrækkeligt antal til, at der kan estimeres økonomiske konsekvenser.

2.3.4 Beregning af konsekvenser for familien

Konsekvensberegninger for familien foretages i to skridt. Først beregnes separate konsekvenser for hver af de tre submålgrupper (voksne individer i husstanden med et stofmisbrug, andre voksne i husstanden og børn i husstanden). Derefter beregnes konsekvenser for den samlede husholdning ved at vægte de samlede konsekvenser for hver af submålgrupperne ved størrelsen af en gennemsnitlig målgruppefamilie med succes.

Tablet 2.2 Oversigt over definitioner til målgruppe, hvor voksen i husstanden har et stofmisbrug

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Familier, hvor en voksen i husstanden har et stofmisbrug	<p>Målgruppen afgrænses til husstande (via variablene 'bopikom' og 'kom' fra BEF), hvor en voksen har et stofmisbrug. Afgrænsningen af stofmisbrug følger den eksisterende tilgang i SØM:</p> <p>Afgrænsning af stofmisbrug: Voksne, der er registreret i behandling for stofmisbrug i Register over Stofmisbrugere i Behandling (SIB) i løbet af det efterfølgende år. Det vil sige, hvis en borger er registreret i behandling i 2007, medtages borgeren i målgruppen for 2006, mens succes/ikke-succes opgøres i 2007.</p> <p>En borger ekskluderes af målgruppen, hvis vedkommende afslutter behandling i det efterfølgende år, og afslutningsårsag (BEHANDLINGAFSLUTTETÅRSAGKODE) mangler (da succes/ikke-succes derved ikke kan afgøres).</p> <p>Hvorvidt borgeren er i substitutionsbehandling afgrænses ud fra, om variablene, der angiver en oplysning i forbindelse med et ordineret stof, er udfyldt eller ej.</p> <p>Målgruppen afgrænses i de angivne aldersgrupper på baggrund af oplysninger fra Befolkningsregisteret (BEF). Alderen opgøres ultimo året.</p> <p>Da der findes data på behandling af alkohol- og stofmisbrug fra 2007-2013, er målgruppeperioden 2006 til og med 2012. Konsekvenser beregnes på data frem til og med 2018.</p>	Et voksent individ i husstanden afslutter misbrugsbehandling med 'færdigbehandlet' som afslutningsårsag.	1) Afgrænsning for stofmisbrug: Borgerens behandlingsforløb i Register over Stofmisbrugere i Behandling (SIB) afsluttes med afslutningsårsag 'færdigbehandlet' (BEHANDLINGAFSLUTTETÅRSAGKODE = 01) i løbet af året. Har borgeren flere forløb i løbet af året, anvendes det sidste.

3 Målgrupper af pårørende til udsatte borgere

Dette kapitel beskriver indholdet i seks nye målgrupper for udsatte voksne og børn til Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM). Målgrupperne og deres SØM-successmål er angivet i Tabel 3.1.

Tabel 3.1 Målgrupper og SØM-successmål

Målgruppe	SØM-successmål
Pårørende børn og unge under 18 år af forældre med et rusmiddelmisbrug (to målgrupper)	Forældre afslutter misbrugsbehandling
Udsatte pårørende børn og unge under 18 år af forældre med et rusmiddelmisbrug (to målgrupper)	Successmål på baggrund af barnets egne udfordringer målt ved succeskriterier for barnets målgruppe i SØM for børn og unge
Pårørende børn og unge under 18 år med forældre, der diagnosticeres med psykiske vanskeligheder af svær karakter	Forældre med mindre akut kontakt med psykiatrien
Udsatte pårørende børn og unge under 18 år med forældre, der diagnosticeres med psykiske vanskeligheder af svær karakter	Successmål på baggrund af barnets egne udfordringer målt ved succeskriterier for barnets målgruppe i SØM for børn og unge

Anm.: Tabellen viser hver målgruppe inkluderet i denne udvidelse af SØM. For hver målgruppe vises det valgte SØM-successmål.

Note: SØM-successmål angiver den registerbaserede proxy for succes, som anvendes til at opdele målgruppen i henholdsvis en succes- og en ikke-succesgruppe, for hvilke konsekvenserne derefter estimeres. Hver målgruppe og SØM-successmål uddybes nedenfor.

Tilgangen til at afgrænse målgruppepopulationer, finde successmål for målgrupperne samt estimere økonomiske konsekvenser for dem følger de tidligere anvendte metoder i SØM, jf. Jacobsen et al. (2018), Jacobsen og Beuchert (2018) og Jacobsen et al. (2020). Derfor indeholder kapitlet ligesom resten af rapporten kun en teknisk baggrunddokumentation af de nye målgrupper. Læsere, der ønsker viden om den generelle metode og tankegang bag SØM, henvises til de tidligere udkomne dokumentationsrapporter. Pårørende børn og unge defineres på baggrund af juridiske forældre ('mor_id' og 'far_id' i BEF). Der er derved ikke tale om samme målgruppeafgrænsning som for familiemålgrupper, hvor der i stedet er krav om, at barnet eller den unge skal bo i samme husstand som den voksne.

I de nedenstående afsnit beskrives afgrænsningen af de nye målgrupper samt de successmål, der er anvendt til estimeringen af de økonomiske konsekvenser.

Ud over denne beskrivelse har VIVE leveret estimater af de økonomiske konsekvenser til SØM's vidensdatabase for de omtalte målgrupper og øvrigt materiale (beskrivende statistik for baggrundskarakteristika og forbrug af ydelser i udgangsåret), der anvendes i karakteristik af målgrupper i SØM's vidensdatabase.

3.1 Pårørende børn og unge til forældre med alkoholmisbrug

3.1.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppen består af individer under 18 år, der er børn af forældre, der har et forbrug af alkohol, der påvirker deres sundhedsmæssige funktionsevne og dagligdag.

3.1.2 Registerafgrænsning

Registerafgrænsningen gennemføres i to skridt. Først identificeres individer, der har et forbrug af alkohol, der påvirker deres sundhedsmæssige funktionsevne og dagligdag i registre ved at følge den eksisterende tilgang i SØM. Dernæst udtrækkes eventuelle børn af individer i denne gruppe. Denne gruppe af pårørende børn og unge defineres som målgruppen.

Vi afgrænser gruppen af voksne med alkoholmisbrug ved personer, der har været i behandling for alkoholmisbrug registreret i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) i et givet år. Med denne afgrænsning er der i alt 12.770 børn og unge i målgruppen.

3.1.3 Succesmål

Succes for de pårørende børn og unge følger succesmålet for den målgruppedefinerende forældre. Succesmålet er dermed, at den målgruppedefinerende forældre afslutter misbrugsbehandling med 'færdigbehandlet' som afslutningsårsag. Ud fra denne definition er der 1.601 personer, der opfylder succesmålet, svarende til 13 %. Det er et tilstrækkeligt antal til, at der kan estimeres økonomiske konsekvenser.

Tabel 3.2 Oversigt over definitioner af pårørende børn og unge af forældre med et alkoholmisbrug

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Pårørende børn og unge af forældre med et alkoholmisbrug	Målgruppen afgrænses til individer under 18 år med forældre med et alkoholmisbrug ('mor_id' og 'far_id', og 'alder' i BEF). Afgrænsningen af alkoholmisbrug følger den eksisterende tilgang i SØM: Afgrensning af alkoholmisbrug: Voksne (i alderen 18-64 år), der er registreret i behandling af alkoholmisbrug i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) i løbet af det efterfølgende år. Det vil sige, hvis en borger er registreret i behandling i 2007, medtages borgeren i målgruppen for 2006. En borger ekskluderes af målgruppen, hvis vedkommende afslutter behandling i det efterfølgende år, og afslutningsårsag (TXAFSLUTNINGSAARSAG) mangler, da succes/ikke-succes derved ikke kan afgøres. Målgruppen afgrænses til aldersgruppen 18-64 år på baggrund af oplysninger fra Befolkningsregisteret (BEF). Alderen opgøres ultimo året. Da der findes data på behandling af alkohol- og stofmisbrug fra 2007-2013, er målgruppeperioden 2006 til og med 2012. Konsekvenser beregnes på data frem til og med 2018.	Børn og unge af forældre, der afslutter misbrugsbehandling med 'færdigbehandlet' som afslutningsårsag	Borgerens behandlingsforløb i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) afsluttes med afslutningsårsag 'færdigbehandlet' (TXAFSLUTNINGSAARSAG = 1) i løbet af året. Har borgeren flere forløb i løbet af året, anvendes det sidste.

3.2 Udsatte pårørende børn og unge til forældre med alkoholmisbrug

3.2.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppen består af udsatte individer under 18 år, der er børn af forældre, der har et forbrug af alkohol, der påvirker deres sundhedsmæssige funktionsevne og dagligdag.

3.2.2 Registerafgrænsning

Registerafgrænsningen gennemføres i tre skridt. Først identificeres individer med alkoholmisbrug i registre ved at følge den eksisterende tilgang i SØM. Dernæst udtrækkes eventuelle børn af individer i denne gruppe. Det sidste skridt er at udtrække de børn, der observeres i en SØM-målgruppe af børn og unge under 18 år (Jacobsen & Beuchert, 2018). Denne gruppe af pårørende børn og unge, der selv er udsatte, defineres som målgruppen. Målgruppen indbefatter eksempelvis børn og unge med angst, depression eller andre affektive lidelser, hvis forældre har et alkoholmisbrug. Denne målgruppe opdateres i takt med, at nye målgrupper for børn og unge tilføjes SØM.

Vi afgrænser gruppen af alkoholmisbrugere ved personer, der har været i behandling for alkoholmisbrug registreret i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) i et givet år. Med denne afgrænsning er der i alt 507 personer i målgruppen.

3.2.3 Succes mål

Succes for de pårørende børn og unge, der selv er udsatte, følger succesmålet for den pågældende SØM-målgruppe, de tilhører. I tilfælde, hvor et individ observeres i flere SØM-målgrupper samme år, defineres individet til at have succes, hvis der er succes på minimum et af succesmålene. Ud fra denne definition er der i alt 395 personer, der opfylder succesmålet, svarende til 78 %. Det betyder, at der kun er 112 personer tilbage i målgruppen, der ikke har opfyldt succesmålet, hvorfor der er tale om ret få individer til at estimere økonomiske konsekvenser. Det er således forventeligt, at det vil være svært at estimerede statistisk signifikante økonomiske konsekvenser for denne målgruppe.

Tablet 3.3 Oversigt over målgruppen udsatte børn af forældre med alkoholmisbrug

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succes mål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Udsatte pårørende børn og unge af forældre med et alkoholmisbrug	Målgruppen afgrænses til individer under 18 år med forældre, der har et alkoholmisbrug, hvor individet selv defineres til at være i en SØM målgruppe i det givne år ('mor_id' og 'far_id', og 'alder' i BEF). Afgrensningen af alkoholmisbrug følger den eksisterende tilgang i SØM: Afgrensning af alkoholmisbrug: Voksne (i alderen 18-64 år), der er registreret i behandling af alkoholmisbrug i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) i løbet af det efterfølgende år. Det vil sige, hvis en borger er registreret i behandling i 2007, medtages borgeren i målgruppen for 2006. En borger ekskluderes af	Succes mål på baggrund af individets egen målgruppe i SØM for børn og unge	Individet observeres i en SØM-målgruppe for udsatte børn og unge. Individets succes mål følger registerafgrænsningen for succesmålet for den pågældende målgruppe.

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
	<p>målgruppen, hvis vedkommende afslutter behandling i det efterfølgende år, og afslutningsårsag (TXAFSLUTNINGSAARSAG) mangler, da succes/ikke-succes derved ikke kan afgøres.</p> <p>Målgruppen afgrænses til aldersgruppen 18-64 år på baggrund af oplysninger fra Befolkningsregisteret (BEF). Alderen opgøres ultimo året.</p> <p>Da der findes data på behandling af alkohol- og stofmisbrug fra 2007-2013, er målgruppeperioden 2006 til og med 2012. Konsekvenser beregnes på data frem til og med 2018.</p>		

3.3 Pårørende børn og unge til forældre med stofmisbrug

3.3.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppen består af individer under 18 år, der er børn af forældre, der har et misbrug af illegale euforiserende stoffer (stofmisbrugere).

3.3.2 Registerafgrænsning

Registerafgrænsningen gennemføres i to skridt. Først identificeres individer med stofmisbrug i registre ved at følge den eksisterende tilgang i SØM. Dernæst udtrækkes eventuelle børn af individer i denne gruppe. Denne gruppe af pårørende børn og unge defineres som målgruppen.

Vi afgrænser gruppen af voksne med stofmisbrug i registre ved personer, der har været i stofmisbrugsbehandling, registreret i stofmisbrugsdatabasen i et givet år. Ud fra denne afgrænsning er der i alt 12.437 observationer i målgruppen.

3.3.3 Succesmål

Succes for de pårørende børn følger succesmålet for den målgruppedefinerende forældre. Succesmålet er dermed, at den målgruppedefinerende forældre afslutter misbrugsbehandling med 'færdigbehandlet' som afslutningsårsag. Med denne definition er der i alt 3.075 individer, der opfylder succesmålet, svarende til 25 %. Det er et tilstrækkeligt antal til, at det er muligt at estimere økonomiske konsekvenser.

Tablet 3.4 Oversigt over pårørende børn og unge af forældre med stofmisbrug

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Pårørende børn og unge af forældre med et stofmisbrug	<p>Målgruppen afgrænses til individer under 18 år af forældre med et stofmisbrug ('mor_id' og 'far_id', og 'alder' i BEF). Afgrænsningen af stofmisbrug følger den eksisterende tilgang i SØM:</p> <p>Afgrænsning af stofmisbrug: Voksne, der er registreret i behandling for stofmisbrug i Register over Stofmisbrugere i Behandling (SIB) i løbet af</p>	Børn og unge af forældre, der afslutter misbrugsbehandling med 'fær-	Afgrænsning for alkoholisbrug: Borgerens behandlingsforløb i Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB) afsluttes med afslut-

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
	<p>det efterfølgende år. Det vil sige, hvis en borger er registreret i behandling i 2007, medtages borgeren i målgruppen for 2006, mens succes/ikke-succes opgøres i 2007.</p> <p>En borger ekskluderes af målgruppen, hvis vedkommende afslutter behandling i det efterfølgende år, og afslutningsårsag (BEHANDLING-AFSLUTTETÅRSAGKODE) mangler (da succes/ikke-succes derved ikke kan afgøres).</p> <p>Hvorvidt borgeren er i substitutionsbehandling afgrænses ud fra, om variablene, der angiver en oplysning i forbindelse med et ordineret stof, er udfyldt eller ej.</p> <p>Målgruppen afgrænses i de angivne aldersgrupper på baggrund af oplysninger fra Befolkningsregisteret (BEF). Alderen opgøres ultimo året.</p> <p>Da der findes data på behandling af alkohol- og stofmisbrug fra 2007-2013, er målgruppeperioden 2006 til og med 2012. Konsekvenser beregnes på data frem til og med 2018.</p>	digbehandling' som afslutningsårsag	ningsårsag 'færdigbehandlet' (TXA-FSLUTNINGSAARSAG = 1) i løbet af året. Har borgeren flere forløb i løbet af året, anvendes det sidste.

3.4 Udsatte pårørende børn og unge til forældre med stofmisbrug

3.4.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppen består af udsatte individer under 18 år, der er børn af forældre, der har et misbrug af illegale euforiserende stoffer (stofmisbrugere).

3.4.2 Registerafgrænsning

Registerafgrænsningen gennemføres i tre skridt. Først identificeres individer med stofmisbrug i registre ved at følge den eksisterende tilgang i SØM. Dernæst udtrækkes eventuelle børn af individer i denne gruppe. Det sidste skridt er at udtrække de børn, der observeres i en SØM-målgruppe for børn og unge under 18 år (Jacobsen & Beuchert, 2018). Denne gruppe af pårørende børn og unge, der selv er udsatte, defineres som målgruppen. Denne målgruppe opdateres i takt med, at nye målgrupper for børn og unge tilføjes SØM.

Vi afgrænser gruppen af stofmisbrugere i registre ved personer, der har været i stofmisbrugsbehandling, registreret i stofmisbrugsdatabasen i et givet år. Med denne afgrænsning er der i alt 525 observationer i målgruppen.

3.4.3 Succesmål

Succes for de pårørende børn og unge, der selv er udsatte, følger succesmålet for den pågældende SØM-målgruppe, de tilhører. I tilfælde, hvor et individ observeres i flere SØM-målgrupper samme år, defineres individet til at have succes, hvis der er succes på

minimum et af succesmålene. Ud fra denne definition er der i alt 406 personer, der opfylder succesmålet, svarende til 77 %. Det betyder, at der kun er 119 personer tilbage i målgruppen, der ikke har opfyldt succesmålet, hvorfor der er tale om ret få individer til at estimere økonomiske konsekvenser. Det er således forventeligt, at det vil være svært at estimerede statistisk signifikante økonomiske konsekvenser for denne målgruppe.

Tablet 3.5 Oversigt over udsatte børn og unge til forældre med stofmisbrug

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Udsatte pårørende børn og unge af forældre med et stofmisbrug	<p>Målgruppen afgrænses til individer under 18 år med forældre, der har stofmisbrug, hvor individet selv defineres til at være udsat ud fra at være i en SØM-målgruppe i det givne år ('mor_id' og 'far_id', og 'alder' i BEF).</p> <p>Afgrænsningen af stofmisbrug følger den eksisterende tilgang i SØM:</p> <p>Afgrænsning af stofmisbrug: Voksne, der er registreret i behandling for stofmisbrug i Register over Stofmisbrugere i Behandling (SIB) i løbet af det efterfølgende år. Det vil sige, hvis en borger er registreret i behandling i 2007, medtages borgeren i målgruppen for 2006, mens succes/ikke-succes opgøres i 2007.</p> <p>En borger ekskluderes af målgruppen, hvis vedkommende afslutter behandling i det efterfølgende år, og afslutningsårsag (BEHANDLING-AFSLUTTETÅRSAGKODE) mangler (da succes/ikke-succes derved ikke kan afgøres).</p> <p>Hvorvidt borgeren er i substitutionsbehandling afgrænses ud fra, om variablene, der angiver en oplysning i forbindelse med et ordineret stof, er udfyldt eller ej.</p> <p>Målgruppen afgrænses i de angivne aldersgrupper på baggrund af oplysninger fra Befolkningsregisteret (BEF). Alderen opgøres ultimo året.</p> <p>Da der findes data på behandling af alkohol- og stofmisbrug fra 2007-2013, er målgruppeperioden 2006 til og med 2012. Konsekvenser beregnes på data frem til og med 2018.</p>	Succesmål på baggrund af individets egen målgruppe i SØM for børn og unge	Individet observeres i en SØM-målgruppe for udsatte børn og unge. Individets succesmål følger registerafgrænsningen for succesmålet for den pågældende målgruppe.

3.5 Pårørende børn og unge til forældre med svære psykiske lidelser

3.5.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppepopulationen består af børn og unge under 18 år med forældre, der i løbet af året modtager en psykisk aktions- eller bidiagnose af svær karakter ved kontakt med enten et psykiatrisk eller somatisk hospital.

3.5.2 Registerafgrænsning

Registerafgrænsningen gennemføres i to skridt. Først identificeres individer med svære psykiske lidelser i registre ved at følge den eksisterende tilgang i SØM. Dernæst udtrækkes eventuelle børn og unge af individer i denne gruppe. Denne gruppe af pårørende børn og unge defineres som målgruppen.

Individer med svære psykiske lidelser findes som følger: Landspatientregisteret for diagnoser (LPR_DIAG) kobles på Landspatientregisteret for administrative informationer, og fra dette udtrækkes individer, der i et år har kontakt med et somatisk hospital med aktions- eller bidiagnoser af karaktererne skizofreni, skizotopisk sindslidelse, øvrige psykoser samt mani og bipolar lidelse. De samme aktionsdiagnoser udtrækkes fra Landspatientregisteret Psykiatri – Administrative Oplysninger (PSYK_ADM) for de psykiatriske hospitalskontakter. Bemærk, at diagnosen 'borderline' (DF603.1) ifølge Benjaminsen et al. (2018) principielt bør karakteriseres som svær, men på grund af databegrænsninger kan denne diagnose ikke skilles fra 'personlighedsforstyrrelser' (DF600-DF603.0 og DF603.2-DF629), der karakteriseres som moderat.

Landspatientregisteret dækker årene 2005-2018. Målgruppeperioden begrænses dog til 2008 og fremefter, da der i 2006-2007 sker store udsving i antallet af psykiske bidiagnoser, der registreres i landspatientregisteret.

Med de ovenstående definitioner er der i alt 21.921 observationer i målgruppen.

3.5.3 Successmål

Succes for de pårørende børn og unge følger succesmålet for den målgruppedefinerende forælder. Succesmålet baseres på, at det målgruppedefinerende individ har mindre behov for kontakt med psykiatrien og defineres som, at individet ingen akutte kontakter (dvs. skadestuebesøg og indlæggelser) har med psykiatrisk eller somatisk hospitalsvæsen, hvor denne registreres med en psykisk aktions- eller bidiagnose, i året efter målgruppeudtræk. Ambulante forløb tillades. Med dette succesmål er der i alt 17.276 observationer, der opfylder succesmålet, svarende til 79 %. Dette er et tilstrækkeligt antal til, at det er muligt at estimere økonomiske konsekvenser for målgruppen.

Table 3.6 Målgruppe for pårørende børn og unge under 18 år med forældre, der har svære psykiske lidelser

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Pårørende børn og unge under 18 år med forældre, der diagnosticeres med psykiske vanskeligheder af svær karakter	Målgruppen afgrænses til individer under 18 år med forældre, der tidligere eller i det givne år er diagnosticeres med psykiske vanskeligheder af svær karakter ('mor_id' og 'far_id', og 'alder' i BEF). Svær psykisk sygdom identificeres på baggrund af ICD-10-diagnosekoderne: DF20-32 (inkl. alle undergrupper) ved kontakt med enten et somatisk eller psykiatrisk hospital.	Børn og unge af forældre, der har mindre akut kontakt med psykiatrien i det efterfølgende år	Individet har ingen akutte kontakter med psykiatrisk eller somatisk hospital, hvor denne modtager en psykisk diagnose (bemærk, dette inkluderer alle psykiske DF-diagnoser). Data: - Landspatientregisteret (LPR_ADM) og Landspatientregisteret – diagnoser (LPR_DIAG): ingen kontakt registreret med patienttyperne

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
	Data: - Landspatientregisteret (LPR_ADM) - Landspatientregisteret – diagnoser (LPR_DIAG) med aktions- og bidiagnoser (C_DIAG, C_DIAGTYPE = (A, B)): DF200-319 - Landspatientregisteret Psykiatri – Administrative Oplysninger (PSYK_ADM), med aktionsdiagnoser (ADIAG) som ovenfor - Befolkningen (BEF), hvor alder pr. 1. januar i året er 18-64 år. Målgruppeperioden 2006 til og med 2012. Konsekvenser beregnes på data frem til og med 2018.		(C_PATTYPE) heldøgnspatient eller skadestuepatient med en aktions- eller bidiagnose (C_DIAG, C_DIAGTYPE = (A, B)) med diagnosekode DF (inkl. alle undergrupper) - Landspatientregisteret Psykiatri – Administrative Oplysninger (PSYK_ADM): ingen kontakt registreret med patienttyperne (C_PATTYPE) heldøgnspatient eller skadestuepatient med en aktionsdiagnose (ADIAG) med diagnosekode DF (inkl. alle undergrupper).

3.6 Udsatte pårørende børn og unge til forældre med svære psykiske lidelser

3.6.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppepopulationen består af udsatte børn og unge under 18 år med forældre, der i løbet af året modtager en psykisk aktions- eller bidiagnose af svær karakter (jf. Benjaminsen et al., 2018) ved kontakt med enten et psykiatrisk eller somatisk hospital.

3.6.2 Registerafgrænsning

Registerafgrænsningen gennemføres i tre skridt. Først identificeres individer med svære psykiske lidelser i registre ved at følge den eksisterende tilgang i SØM. Dernæst udtrækkes eventuelle børn af individer i denne gruppe. Det sidste skridt er at udtrække de børn, der observeres i en SØM-målgruppe for børn og unge under 18 år. Denne gruppe af pårørende børn og unge, der selv er udsatte, defineres som målgruppen.

Landspatientregisteret for diagnoser (LPR_DIAG) kobles på Landspatientregisteret for administrative informationer, og fra dette udtrækkes individer, der i et år har kontakt med et somatisk hospital med aktions- eller bidiagnoser af karaktererne skizofreni, skizotopisk sindslidelse, øvrige psykoser samt mani og bipolar lidelse. De samme aktionsdiagnoser udtrækkes fra Landspatientregisteret Psykiatri – Administrative Oplysninger (PSYK_ADM) for de psykiatriske hospitalskontakter. Bemærk, at diagnosen 'borderline' (DF603.1) ifølge Benjaminsen et al. (2018) principielt bør karakteriseres som svær, men på grund af databegrænsninger kan denne diagnose ikke skilles fra 'personlighedsforstyrrelser' (DF600-DF603.0 og DF603.2-DF629), der karakteriseres som moderat.

Landspatientregisteret dækker årene 2005-2018. Målgruppeperioden begrænses dog til 2008 og fremefter, da der i 2006-2007 sker store udsving i antallet af psykiske bidiagnoser, der registreres i landspatientregisteret. Der udtrækkes tilfældigt en observation (år) for hvert individ i målgruppepopulationen i denne periode til den endelige målgruppe.

Individer, der kun indgår i målgruppepopulationen i et enkelt år, udtrækkes med denne observation.

Med denne afgrænsning er der i alt 963 observationer i målgruppen.

3.6.3 Successmål

Succes for de pårørende børn og unge, der selv er udsatte, følger succesmålet for den pågældende SØM-målgruppe, de tilhører. I tilfælde, hvor et individ observeres i flere SØM-målgrupper samme år, defineres individet til at have succes, hvis der er succes på minimum et af succesmålene. Ud fra denne definition er der i alt 821 personer, der opfylder succesmålet, svarende til 85 %. Det betyder, at der kun er 142 personer tilbage i målgruppen, der ikke har opfyldt succesmålet, hvorfor der er tale om ret få individer til at estimere økonomiske konsekvenser. Det er således forventeligt, at det vil være svært at estimerede statistisk signifikante økonomiske konsekvenser for denne målgruppe.

Tablet 3.7 Målgruppe for udsatte pårørende børn og unge under 18 år med forældre, der har svære psykiske lidelser

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Pårørende børn og unge under 18 år med forældre, der diagnosticeres med psykiske vanskeligheder af svær karakter	<p>Målgruppen afgrænses til individer under 18 år med forældre, der tidligere eller i det givne år er diagnosticeret med psykiske vanskeligheder af svær karakter ('mor_id' og 'far_id', og 'alder' i BEF).</p> <p>Svær psykisk sygdom identificeres på baggrund af ICD-10-diagnosekoderne: DF20-32 (inkl. alle undergrupper) ved kontakt med enten et somatisk eller psykiatrisk hospital.</p> <p>Data:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Landspatientregisteret (LPR_ADM) - Landspatientregisteret – diagnoser (LPR_DIAG) med aktions- og bidiagnoser (C_DIAG, C_DIAGTYPE = (A, B)): DF200-319 - Landspatientregisteret Psykiatri – Administrative Oplysninger (PSYK_ADM), med aktionsdiagnoser (ADIAG) som ovenfor - Befolkningen (BEF), hvor alder pr. 1. januar i året er 18-64 år <p>Målgruppeperioden 2006 til og med 2012. Konsekvenser beregnes på data frem til og med 2018.</p>	Succesmål på baggrund af individets egen målgruppe i SØM for børn og unge	Individet observeres i en SØM-målgruppe for udsatte børn og unge. Individets succesmål følger registerafgrænsningen for succesmålet for den pågældende målgruppe.

4 Nye målgrupper til SØM

Dette kapitel indeholder dokumentation af definitioner og beregninger til nye målgrupper til SØM inden for tre områder:

1. Unge med autisme (14-17 år)
2. Unge voksne i hjemløshed (18-25 år og 18-30 år)
3. Voksne med erhvervet hjerneskade opdelt på type af diagnose (ni grupper).

En nærmere beskrivelse af de enkelte målgrupper, den konkrete afgrænsning i registre og succesmål for de enkelte målgrupper findes i de følgende tre afsnit.

For alle målgrupper og beregninger i dette kapitel indgår data for årene 2005-20. Dog er enkelte variable kun til rådighed i en kortere periode, fx indgår der kun data for hospitalbaserede sundhedsydelse frem til og med 2018, da disse oplysninger endnu ikke er opdateret hos Danmarks Statistisk registeradgang.

Ud over dokumentationen har VIVE leveret estimater af de økonomiske konsekvenser til SØM's vidensdatabase for de omtalte målgrupper samt øvrigt materiale (beskrivende statistik for baggrundskarakteristika og forbrug af ydelser i udgangsåret), der anvendes i karakteristik af målgrupper i SØM's vidensdatabase.

4.1 Unge med autisme

4.1.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgruppen unge med autisme består af alle unge, der på et tidspunkt er diagnosticeret med autisme. Det antages, at autisme er medfødt, hvilket betyder, at der i målgruppe-definitionen ikke tages højde for, hvornår diagnosen er stillet.

Autismespektrumforstyrrelser kan ikke helbredes, så succesmålet for målgruppen kan ikke direkte knyttes til målgruppens identificerende karakteristika. Vi vælger i stedet at anvende fastholdelse i uddannelse som succesmål for målgruppen, hvilket beskrives nærmere nedenfor. Som følge af disse forhold vil en ung potentielt optræde i målgruppen i alle år, hvor han eller hun er i gang med uddannelse. Dette ville potentielt resultere i en skævhed, fordi nogle observationer vil få større vægt end andre. Derfor udvælges en tilfældig observation af et individ i datavinduet, som det i SØM kendes fra andre målgrupper for voksne. På denne måde optræder et individ kun én gang i målgruppen.

4.1.2 Registerafgrænsning

I registre identificeres unge med autisme på baggrund af Landspatientregisteret (LPR) og fra Landspatientregisteret Psykiatri – Administrative Oplysninger (PSYK_ADM). Fra LPR anvendes både aktions- og bidiagnoser, mens kun aktionsdiagnoser anvendes fra LPR-PSYK. Autismen identificeres på baggrund af ICD-10 kode DF84.

Alderen på de unge i målgruppen er 14-17 år. Der tages højde for (de få) unge, som afgår ved døden i perioden, så disse indgår ikke i målgruppen.

4.1.3 Succesmål

Som beskrevet ovenfor er alle diagnosticerede med i målgruppen i alle år, uanset hvornår diagnosen er stillet. Succes og ikke-succes defineres på baggrund af fastholdelse i uddannelse. Konkret anvendes antal uger i enten grundskole, forberedende uddannelse eller ungdomsuddannelse, da det er disse uddannelseskategorier, som er aldersmæssigt relevant for målgruppen.

En ung defineres som en succes, hvis omfanget af uddannelse (målt i antal uger) er minimum på niveau med omfanget af uddannelse året før, mens ikke-succes er defineret ved lavere uddannelsesaktivitet.

Ud fra denne definition opfylder 66,4 % af de unge succesmålet, hvilket giver en fordeling mellem succes og ikke-succes på ca. 2:1 (i alt har målgruppen 3.045 observationer, hvoraf 2.280 opfylder succesmålet). Dette må anses for at være en rimelig fordeling, der sikrer, at begge grupper er bredt funderede i den samlede målgruppe.

Tabel 4.1 nedenfor sammenfatter målgruppen af unge med autisme.

Tabel 4.1 Oversigt over definitioner til målgruppe af unge med autisme

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Unge med autisme (14-17 år)	Målgruppen afgrænses ved ICD10-kode DF84. Alle unge, der har en diagnose i et givent år kan optræde, uanset hvilket år diagnosen først er givet. Individer optræder kun i målgruppen én gang. Hvis et individ opfylder målgruppe-kriteriet i mere end ét år, udvælges tilfældet et af årene som målgruppeåret. Målgruppen er defineret i årene 2005-18.	Fastholdelse i uddannelse	En ung er en succes, hvis antallet af uger i enten grundskole, forberedende uddannelse eller ungdomsuddannelse er mindst lige så stort året efter som i målgruppeåret.

4.2 Unge voksne hjemløse

4.2.1 Beskrivelse af målgruppen

Denne målgruppe består af unge voksne hjemløse. Der anvendes to forskellige aldersafgrænsninger og derved to forskellige målgrupper:

1. 18-25 år
2. 18-30 år.

Der findes, jf. Benjaminsen (2019), også hjemløse under 18 år. I 2017 og 2019 var der henholdsvis 39 og 13 hjemløse under 18 år på tælletidspunktet. Som beskrevet nedenfor er det dog ikke muligt at identificere hjemløse under 18 år i registrene, hvorfor de ikke indgår i målgrupperne.

Målgruppen 'Voksne i hjemløshed (18-64 år)' findes allerede i SØM's vidensdatabase. Eneste ændring i de nye varianter af målgrupperne er afgrænsningen i forhold til alder – de øvrige definitioner er uændrede.

4.2.2 Registerafgrænsning

Med udgangspunkt i Danmarks Statistiks serie BOFORM er det muligt at identificere personer, som har haft et ophold på et herberg eller forsorgshjem efter servicelovens § 110. Hvis en person blot har haft én dags/nats ophold i løbet af et kalenderår, tæller det som at indgå i målgruppen.

Der tages højde for personer, som har været indsat i fængsel i året, hvor der måles succes, så disse personer defineres til at være i ikke-succesgruppen.

4.2.3 Succesmål

Succesmålet for målgrupperne af unge hjemløse er, hvorvidt den unge er registreret som bruger af herberg eller forsorgshjem året efter at indgå i målgruppen. Det betragtes som en succes, hvis den unge ikke har haft et ophold, mens det modsatte betragtes som en ikke-succes. Dette succesmål anvendes også i SØM for den samlede målgruppe af hjemløse (18-64 år), og målet skal betragtes som en approksimation af, hvorvidt individet er kommet ud af hjemløshed eller ej.

Tabel 4.2 nedenfor viser antallet af observationer i de to målgrupper samt andelen i hver af grupperne, der opfylder SØM-succesmålet.

Tabel 4.2 Antal observationer og andel, der opfylder succesmål

Målgruppe	Antal observationer i SØM-målgruppen	Andel, der opfylder SØM-succesmålet
Unge voksne i hjemløshed (18-25 år)	5.905	66,3 %
Unge voksne i hjemløshed (18-30 år)	8.978	67,8 %

Anm.: Succesmålet er defineret som værende opfyldt, hvis individet i målgruppen ikke har brugt herberg eller forsorg i året efter at være registreret som tilhørende målgruppen.

Kilde: Egne beregninger.

Som det kan ses af tabellen, er det for begge målgruppers vedkommende ca. to tredjedele af de unge voksne hjemløse, der opfylder succesmålet, og altså ikke har anvendt herberg eller forsorg året efter, at de blev registreret i målgruppen. Dette er en passende andel til, at vi vurderer, at succesmålet er anvendeligt til estimere økonomiske konsekvenser til SØM's vidensdatabase.

Tabel 4.3 sammenfatter definitionerne til målgrupperne for unge voksne hjemløse.

Tabel 4.3 Oversigt over definitioner til målgrupper for unge voksne hjemløse

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Unge voksne i hjemløshed	Personer, som er registreret med ophold på herberg eller forsorgshjem efter servicelovens § 110. Målgruppen defineres ved at have mindst en observation i registeret BOFORM i de pågældende år. Målgruppen er defineret i årene 2005-19. Herudover afgrænses målgrupperne til personer, der er hhv. 18-25 år og 18-30 år i målgruppeåret.	Ikke brug af herberg eller forsorgshjem	Personer, som ikke er registreret i herberg eller forsorg (i BOFORM-registeret) året efter målgruppeåret, og som samtidig ikke har været indsat i fængsel er i succesgruppen.

4.3 Voksne med erhvervet hjerneskade opdelt på diagnosetype

I SØM's vidensdatabase (version 2.5) findes i dag en samlet gruppe for voksne med erhvervet hjerneskade (18-64 år) samt fem underinddelinger af denne gruppe: beskæftigede, ikke-arbejdsmarkedsparate ledige (18-29 år), ikke-arbejdsmarkedsparate ledige (30-64 år), førtidspensionister (18-64 år) og sygemeldte (18-64 år). Denne inddeling af gruppen er altså i høj grad lavet med baggrund i arbejdsmarkeds karakteristika for gruppen, og det tilhørende succesmål vedrører også beskæftigelse og uddannelse.

I dette afsnit vil vi beskrive en anden inddeling af gruppen, som i stedet tager udgangspunkt i, hvilken diagnose der er knyttet til den erhvervede hjerneskade.

4.3.1 Beskrivelse af målgruppe

Målgrupperne, der dannes her, anvender den samme afgrænsning, der allerede indgår i SØM's vidensdatabase, men der anvendes som nævnt en underinddeling baseret på diagnoser.

Denne inddeling betyder, at de indsatser, der vil kunne beregnes konsekvenser for, kan være målrettet helt bestemte patienttyper, fx vil der formodentlig være tale om meget forskellige genoptræningsforløb for patienter med de forskellige diagnoser.

4.3.2 Registerafgrænsning

Socialstyrelsens Handicap- og Beskæftigelsesprojekt³ har opstillet 10 diagnosegrupper for personer med hjerneskade, og vi tager i definitionen af målgrupperne udgangspunkt i denne inddeling. Der er tale om vidt forskellige diagnoser, hvilket også tyder på, at det kan være forskellige indsatstyper, der kan være relevante for individerne i grupperne. Målgruppen defineres ud fra voksne, der i året (eller i tidligere år) er registreret med en relevant aktions- eller bidiagnose. Dette gøres ud fra et argument om, at en erhvervet hjerneskade er permanent, så det er ikke vigtigt, hvilket år skaden præcist registreres.

³ <https://socialstyrelsen.dk/nyheder/2021/ny-plattform-om-handicap-og-beskaeftigelse>

4.3.3 Succesmål

For diagnosegrupperne har vi valgt et succesmål, der går på det sundhedsmæssige outcome. Således betegnes det som succes, hvis et individ med en registreret diagnose inden for en af grupperne i året efter målgruppeafgrænsningen ikke har været indlagt på hospital. Vi tillader, at individerne kan have ambulanskontakt, idet det kun er døgnpatienter, der defineres som ikke-succes.⁴

Tabel 4.4 nedenfor viser en oversigt over definitionen af de 10 grupper, antal observationer i grupperne samt andelen af hver gruppe, der opfylder SØM-succesmålet.

Tabel 4.4 Type af erhvervet hjerneskade og ICD-10-diagnoser

Type erhvervet hjerneskade	ICD-10-diagnoser	Antal observationer i SØM-målgruppen	Andel, der opfylder SØM-succesmålet
1. Apopleksi (blodprop i hjernen og hjerneblødning) og andre sammenlignelige sygdomme	DI61*, DI63*, DI64*, DI670*, DI675*, DI676*, DI677*, DI678*, DI679*, DI68*	34.216	59,6 %
2. Sequelae grundet apopleksi	DI691*, DI693, DI694*, DI698*	12.419	58,2 %
3. Transitorisk Cerebral Iskæmi (TCI)	DG45*, DG46*	18.660	55,9 %
4. Traumatisk hjerneskade	DS020*, DS021*, DS027-DS029*, DS061-DS071*, DS097*, DT020*, DT040*, DT060*	11.965	71,5 %
5. Encephalopati (diffus hjerneskade af anden årsag)	DB220*, DE159*, DE512*, DG410*, DG929*, DG931*, DG938*, DG978*, DI460*, DO292*, DO743*, DO754A*, DO754B*, DO892*, DT58*, DT719*, DT751*	6.953	67,1 %
6. Infektioner (betændelse i hjernen og i hjernens hinder)	DA321*, DA390*, DA398*, DB003*, DB004*, DB451*, DB582*, DG600*, DG01*, DG040*, DG042*, DG048*, DG05*, DG060*, DG07*, DG08*, DG09*	2.161	50,3 %
7. Tumor i hjernen (kræft samt godartede svulster i hjernen)	DC70*, DC71*, DD32*, DD330*, DD332*, DD337*, DD339*	5.504	38,6 %
8. Subarachnoidal blødning (hjernehindeblødning)	DI60*	3.660	44,4 %
9. Andre sammenlignelige sygdomme	DG372*, DI674*	219	49,8 %
10. Sequelae (følger på grund af en hjerneskade med reference til en af ovenstående diagnoser)	DG099*, DI690*, DI720*, DI692*, DT903*, DT905*	1.635	49,7 %

Som det ses af Tabel 4.4, er der klart flest observationer i gruppe 1 (apopleksi) med over 34.000, men også i en række af de andre grupper er der over 10.000 observationer. I gruppen 'Andre sammenlignelige sygdomme' er der kun 219 observationer. Vi vælger

⁴ Dette gøres rent praktisk ved at anvende variabelen 'c_pattyppe' fra LPR og LPR-PSYK, se detaljer i Tabel 4.5 nedenfor.

ikke at estimere økonomiske konsekvenser for denne målgruppe, da der med det lille antal observationer kun er meget lille statistisk styrke.

Ser vi på andelen, der opfylder SØM-succesmålet i grupperne, varierer dette mellem 71,5 % (traumatisk hjerneskade) og 38,6 % (tumor i hjernen), hvilket givetvis afspejler de meget forskellige kliniske forløb for disse lidelser. I forhold til estimering af økonomiske konsekvenser ligger begge andele dog inden for, hvad der virker rimeligt, idet et stort antal observationer er til rådighed i både succes- og ikke-succesgrupperne for de ni grupper, der estimeres konsekvenser for.

Tabel 4.5 nedenfor sammenfatter definitioner til målgrupperne for voksne med erhvervet hjerneskade.

Tabel 4.5 Oversigt over definitioner til målgrupper for voksne med erhvervet hjerneskade

Målgruppe	Målgruppens registerafgrænsning	SØM-succesmål	SØM-succesgruppens registerafgrænsning (kalenderåret efter)
Voksne med erhvervet hjerneskade	<p>Der tages udgangspunkt i den målgruppe af voksne med erhvervet hjerneskade, der allerede findes i SØM.</p> <p>Voksne, der i løbet af året eller tidligere er registreret i LPR eller PSYK med en aktions- eller bidiagnose (C_DIAGTYPE = A eller B) med en diagnosekode (C_DIAG) for erhvervet hjerneskade (se i koderne i Tabel 4.4).</p> <p>Succesmålet kan kun opgøres fra 2009. Det vil sige, at en borger diagnosticeret med udviklingshæmning for første gang i 2005 medtages i målgruppen fra og med 2008.</p> <p>Der dannes 10 målgrupper, som beskrevet ud fra diagnosekoderne oplyst i Tabel 4.4, men målgruppe 9 indgår ikke i modellen, da der ikke er observationer nok til at estimere økonomiske konsekvenser.</p> <p>Derudover afgrænses målgruppen til at være i aldersklassen 18-64 år.</p> <p>Målgruppen er defineret i årene 2005-18.</p>	Ikke indlagt på hospital	Personer, der er registreret med som heldøgnspatient (c_patttype = 0) i LPR- eller LPR-PSYK-registrene året efter målgruppeåret, defineres som ikke-succes. Resten som succes.

Litteratur

- Benjaminsen, L., Birkelund, J.F., Enemark, M.H. & Andrade, S.B. (2018). *Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet: Samfundsøkonomiske aspekter*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Jacobsen, R.H., Albæk, K. & Mikkelsen, M. (2020). *Effektviden for fire voksenmålgrupper til den Sociale Investeringsmodel (SØM): Teknisk dokumentationsnotat*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Jacobsen, R.H., Nielsen Arendt, J., Verner, M., Kollin, M.S., Halling, C. & Kolstrup, K. (2018). *Socialøkonomisk Investeringsmodel (SØM): Dokumentation*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Jacobsen, R.H. & Beuchert, L. (2018). *Den Socialøkonomiske Investeringsmodel: Udvidelse med udsatte børn og unge: Dokumentation*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Jacobsen, R.H. & Ibsen, J.T. (2021). *Opdatering af priser til vidensdatabasen i SØM: Politik, retsvæsen og kriminalforsorg samt sociale serviceydelser*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Jacobsen, R.H., Nandrup, A.B. & Vammen Lesner, R. (2020). *Voksenmålgrupper til Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM): Teknisk dokumentationsnotat*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Jacobsen, R.H., Nandrup, A.B., Vammen Lesner, R. & Krassel, K.F. (2020). *Udvidelse af SØM: Nye målgrupper og effektviden*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

VIVÉ

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD